

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет дошкільної і початкової освіти
імені Валентини Волошиної

Кафедра початкової освіти

КВАЛІФІНАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «**ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ**»

Студентки 2 курсу МАПДЗ групи
Освітньої програми: Початкова освіта
Спеціальності: 013 Початкова освіта
Галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Параскун (Пластун) Катерини Сергіївни
Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Олійник Наталія Анатоліївна

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

(підпис) _____

(ініціали,
прізвище)

Члени комісії _____

(підпис) _____

(ініціали, прізвище)

(підпис) _____

(ініціали, прізвище)

(підпис) _____

(ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	6
1.1. Дифеніція основних понять дослідження	6 - 13
1.2. Головні аспекти «компетентнісного підходу».....	14-21
1.3. Технології інтерактивного навчання в початкових класах	21-34
1.4. Педагогічний досвід з формування ключових компетентностей на уроках математики за допомогою інтерактивних технологій.....	35-47
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В 3 КЛАСІ.....	48
2.1.Формування у третьокласників ключових компетентностей засобами інтерактивного навчання.....	48-55
2.2. Форми і методи інтерактивного впровадження компетентнісного підходу на уроках математики.....	56-61
2.3.Використання інтерактивних засобів під час розв'язування завдань з математики компетентнісного спрямування.....	62 - 100
ВИСНОВОК.....	101-102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103-109
ДОДАТКИ.....	110

ВСТУП

Кожний навчальний рік є певним етапом у розбудові національної освіти, а також у професійній діяльності кожного вчителя. Сьогодні освіта України переживає процес «перезавантаження»: 2021-2022 навчальний рік випустив перших випускників початкових класів Нової української школи і переходить у середні класи. Упроваджуються новий Державний стандарт початкової загальної освіти, оновлені програми, підручники, учителі продовжують підвищувати фахову майстерність.

В умовах сьогодення перед школою стоїть завдання, яке полягає у «...створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти» [13, с. 10].

Саме тому зміст початкової освіти має бути в першу чергу зорієнтований на формування в учнів ключових компетентностей, що дозволяють людині з однієї сторони ефективно діяти у різних сферах життєдіяльності, а з іншої – задовольняти суспільні потреби у людських ресурсах нової якості.

Тому пріоритетною для себе визначила тему **«Формування ключових компетентностей учнів початкових класів засобами інтерактивного навчання»**.

Актуальність теми обумовлена сучасними тенденціями в освіті, новим Державним стандартом, а саме: формуванням і розвитком інтелектуальної, вихованої, комунікабельної, успішної, творчої та ініціативної особистості, здатної жити в сучасному суспільстві, реалізувати себе в житті.

Мета дослідження теоретичне й практичне підтвердження впливу засобів інтерактивного навчання на формування ключових компетентностей

учнів початкової школи.

Для розкриття теми й досягнення мети були поставлені **наступні завдання:**

1. Проаналізувати теоретичні та методологічні аспекти компетентісного підходу в початковій школі.

2. З'ясувати вплив інтерактивного навчання на формування ключових компетентностей.

3. Перевірити ефективність використання інтерактивних засобів на уроках математики.

Для вирішення поставлених завдань використовувався комплекс теоретичних та емпіричних **методів дослідження:**

- теоретичні: аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення теоретичних та статистичних дослідницьких даних, які представлені у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі.
- емпіричні: спостереження, педагогічний експеримент, узагальнення досвіду роботи вчителів школи.

Об'єкт дослідження: компетентісний підход на уроках математики в початковій школі.

Предмет дослідження: особливості формування ключових компетентностей учнів початкових класів засобами інтерактивного навчання.

База дослідження: Великоолександрівська гімназія, Казанківської селищної ради, Баштанського району, Миколаївської області.

Практична значущість дослідження полягає в узагальненні досвіду, розробці та впровадженні в освітній процес засобів інтерактивного навчання під час розв'язування завдань з математики компетентісного спрямування.

Апробація результатів дослідження здійснювалась на конференціях:

1. XX міжуніверситетська студентська науково-практичної конференції «Актуальні питання культури мовлення» 21 лютого 2023 року.

2. VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного

зростання дитини з особливими освітніми потребами» 27 квітня 2023 року

3.ІІ Міжнародна науково-практична конференція «Modern research in science and education» 12-14.10.2023 року Чикаго, США.

Результати дослідження висвітлені у таких **публікаціях**:

1.Параскун (Пластун) К. Зміст психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в умовах інклюзивної освіти. матер. конф. VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами»

2. Параскун К. Вплив інтерактивного навчання на формування ключових компетентностей на уроках математики в початковій школі. мат.конф. ІІ Міжнародна науково-практична конференція «Modern research in science and education» 12-14.10.2023 року Чикаго, США.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, 2 розділів (7 параграфів), загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

ВИСНОВКИ:

Під час виконання магістерського дослідження поставлена мета та завдання виконано в повному обсязі. Еспериментальне дослідження проходило протягом жовтня 2022 по червень 2023 на базі Великоолександрівської гімназії, Казанківської селищної ради, Баштанського району, Миколаївської області. Доведено теоретичне й практичне підтвердження впливу засобів інтерактивного навчання на формування ключових компетентностей здобувачів освіти початкової школи. Для розкриття теми й досягнення мети виконанні наступні завдання:

Проаналізовано та узагальнено теоретичні та методологічні аспекти компетентісного підходу в початковій школі. Визначено, що компетентнісний підхід в початковій школі базується на ідеї формування у

здобувачів освіти комплексу компетенцій, які дозволять їм успішно функціонувати в сучасному суспільстві. Теоретичні та методологічні аспекти цього підходу включають такі основні принципи: орієнтація, інтегрованість, активну позицію здобувача освіти, контекстуальність, оцінювання за компетентністю.

З'ясовано методичні аспекти формування ключових компетентностей засобами інтерактивного навчання. Досліджено, що інтерактивне навчання сприяє розвитку таких ключових компетентностей, як комунікація, співпраця, критичне мислення, творчість та самостійність. Під час інтерактивних уроків математики учні мають можливість обговорювати матеріал, висловлювати свої думки, аргументувати свої висновки та розв'язувати задачі разом з іншими учнями. Це сприяє розвитку навичок комунікації та співпраці. Окрім того, інтерактивне навчання дозволяє стимулювати критичне мислення учнів, сприяє розвитку творчих здібностей здобувачів освіти. Під час таких уроків вони мають можливість запропонувати свої варіанти розв'язання задач, використовувати нестандартні підходи та шукати нові способи розв'язання. Це сприяє розвитку їх творчого потенціалу та здатності думати нестандартно. Уроки математики в початковій школі можуть бути організовані за допомогою різних інтерактивних методів, таких як групова робота, проєктна діяльність, ігрові форми тощо.

Практично доведено, що формування ключових компетентностей на різних етапах уроків математики у третьому класі можна здійснювати за допомогою використання інтерактивних вправ та завдань, що дозволяє залучити учнів до активної пізнавальної діяльності, розвивати їхні критичне мислення, творчість, комунікативні навички та самостійність.

Підводячи підсумки вищезазначеного, можна стверджувати, що формування ключових компетентностей здобувачів освіти початкових класів може бути ефективно здійснене за допомогою інтерактивного навчання, яке передбачає активну участь учнів у процесі навчання, використання

різноманітних методів, технологій та інструментів для залучення учнів до активної співпраці, дослідницької діяльності та самостійного мислення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

- 1.Бойченко Т. А. Компетентнісний підхід до виховання та навчання молодших школярів. *Презентація*. URL: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-na-temu-kompetentnisnij-pidhid-do-vihovanna-ta-navcanna-molodsih-skolariv-210121.html>
- 2.Братанич О. Г. Диференціація навчання на уроці як головний засіб гуманізації, оптимізації, реалізації розвивальної функції навчального процесу// Соціалізація особистості// Зб. наук. праць. К.: «Логос». НПУ, 2015. Випуск 3. С. 212-230.
- 3.Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування/ Н.М. Бібік// Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. К.: К.І.С., 2004. С. 47-52.
- 4.Бондар С. Термінологічний аналіз понять «компетенція» і «компетентність» у педагогіці: сутність та структура/ С. Бондар// Освіта і управління. 2007. №2. С. 93-99.
- 5.Вакуленко О. Формуємо ключові компетенції учнів / О. Вакуленко // Школа (Шкільний світ). 2017. № 11. С. 11-15.
- 6.Вдовиченко Р.П., Тарасова І.В. Шляхи формування життєвої компетентності особистості школяра. Вип. І. Миколаїв, 2013. – 56 с.
- 7.Волобуєва Т.Б. Розвиток творчої компетентності школярів. Х.: «Основа», 2005. с. 96.
- 8.Гергега Т. Інтерактивні методи на уроках// Завуч. №7, 2004. Навчання в дії. Як організувати підготовку вчителів до застосування інтерактивних технологій навчання: Метод. Посіб. А.Панченков, О. Пометун – К. А.П.Н.,2003
- 9.Державний стандарт загальної початкової освіти // Початкова школа. – 2006. № 2. С .12-42.

- 10.Дубінчук О. С. Диференційоване навчання: сподівання, реалії, проблеми // Початкова школа. 2007. №12. С. 10-14.
- 11.ДичківськаІ.М.Інноваційні педагогічні технології. К.: Академвидав, 2004
- 12.Дівакова І. І. Інтерактивні технології навчання у початкових класах. Тернопіль: Мандрівець,2008.
- 13.Ельконін Д.Б. Поняття компетентності з позицією розвивального навчання. Красноярськ. 2002.
14. Життєва компетентність особистості / За ред. Л.В. Сохань, І.Г. Сохань, Г.М. Несен. К.: Богдана,2003. 520 с.
15. Зінов'єва Т. Формування ключових компетентностей учнів. //Директор школи. 2005. №42.с.19.
- 16.Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи (Частина 1). *Нова українська школа*. URL: <https://nus.org.ua/articles/integrovane-navchannya-tematichnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-1/>
- 17.Каськевич Т. І. Використання технології диференційованого навчання на уроках у початкових класах. *П'ятнадцята всеукраїнська практично-пізнавальна інтернет-конференція*. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/45-p-yatnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/281-vikoristannya-tekhnologiji-diferentsijovanogo-navchannya-na-urokakh-u-pochatkovikh-klasakh>
- 18.Клепко С. Різні структури ключових компетенцій / С. Клепко // Управління освітою. 2015. №12. С. 2-3.
- 19.Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / Під ред. О. В. Овчарук. К.: К. І. С., 2014. С.112.
20. Концепція «Нової української школи». 2016. С. 40.
- 21.Лупінович С.М. Професійна компетентність учителя у формуванні ціннісного ставлення до навчання в учнів молодших класів. //Х.: Вид.група «Основа».2019. с.17

22. Мисюра Л.А. Формування життєвих компетентностей учнів початкових класів шляхом організації пошукової діяльності. // Початкова освіта. 2019. Лютий (№5-7). с.70
23. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. Kyiv: Litera LTD, 2019. S.208.
24. Нова українська школа. Poradnik dla vchytelja. Rozdil 3. Osoblivosti rozvittku ditej 6-7-ricnogo viku. URL: <https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2017/10/rozd-3-.pdf>
25. Нова українська школа. Poradnik dla vchytelja. Rozdil 7. Osoblivosti ocinjuvannja navchальnih dosjagnenjь учнів. URL: <https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2017/10/rozd-7-Osoblivosti.pdf>
26. Новікова Т. Розвивальне навчання та формування ключових компетентностей // Початкова освіта. 2018. № 41. С. 9-11.
27. Осадча І. Ключові компетенції учнів. // Директор школи. 2010. Жовтень (№40). с.21-23
28. Павлютенков Є.М.. Орієнтуватися на життєву компетентність людини. Школа життєтворчості особистості: Науково-методичний збірник / Ред.кол. В.М.Доній (голова), Г.М.Несен (заст.голови), І.Г.Єрмаков (наук.ред.) та ін. К.: ІСДО, 1995. 480с.
29. Паук Л.О. Компетентнісний підхід до організації навчальної та ігрової діяльності молодших школярів у умовах модернізації освіти. // Початкова освіта. 2018. Лютий с.49
30. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах нової української школи. Збірник науково-методичних матеріалів конференції. Житомир. 2019. URL: <https://conf.zippo.net.ua/>
31. Пометун Н.О., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ, 2015
32. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О. Пометун // Рідна школа. 2015. №1. С. 65-69.

- 33.Рятушняк С. Ф. Шляхи реалізації інтегрованого навчання в початковій школі. URL: <https://vseosvita.ua/library/slahi-realizacii-integrovanogo-navcanna-v-pocatkovij-skoli-133208.html>
- 34.Секція.Нуш: компетентності для життя в 21 столітті. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-nush-kompetentnosti-dlya-zhittya-v-21-stolitti>
- 35.Стребна О.В., Сошенко А.О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. Харків, 2004.
36. Савченко О. Уміння вчитися – ключова компетентність шкільної освіти / О. Савченко // Освіта України. 2006. № 62-63. С. 4.
- 37.Технологія формування критичного мислення. URL: http://phys.ippo.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/06/%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B5_2.pdf
- 38.Формування критичного мислення в початковій школі URL: <https://i-school.kiev.ua/formuvannya-kritichnogo-mislennya-v-pochatkovij-shkoli/>
- 39.Хуторський А.В. Ключові компетентності як компонент особистісно-орієнтованої парадигми освіти // Народна освіта. 2003 . № 2.
40. Bawden D. (2001). Information and digital literacies : A review of concepts. Journal of Documentation. No. 57(2). P. 218–260.
41. Biemans H. J., Gulikers J. T., Mulder M., Schaafsma S., Verstegen J., Wesselink R. (2009). Towards competence-based VET : dealing with the pitfalls. Journal of Vocational Education and Training. No. 61 (3). P. 267–286.
42. Catlaks G. (2004). Curriculum development and teacher training in Latvia. Quality Education for All : Teacher Training and Curriculum Reform in the South Caucasus Region – from Vision to Practice : Final Report of the SubRegional Seminar (Tbilisi, 26–28 June 2003). Geneva. 56 p.
43. Chomsky N. (1965). Aspects of a Theory of Syntax. Cambridge. 259 p.
44. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. An

updated strategic framework for European cooperation in education and training (2008). Brussels.

45. Definition and Selection of Competencies : Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). URL: <http://www.oecd.org/education/skillsbeyond-school/41529556.pdf>.

46. Erstad O. (2005). Digital Competence [Digital Literacy; in Norwegian]. Oslo, 2005. 133 p.

47. EU (European Union). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions. An updated strategic framework for European cooperation in education and training (2008). Brussels. 16 p.

48. EU (European Union). Conclusions of the Council and of the Representatives of the Governments of the Member States, meeting within the Council of 21 November 2008 on preparing young people for the 21st century : an 231 agenda for a European cooperation on schools. (2008). Official Journal of the European Union. 13 December. P. 319–320.

49. EU (European Union). Key Competencies for Lifelong Learning. Recommendation of the European Parliament and to the Council of 18 December 2006 (2006/962/EC) (2006). Official Journal of the European Union. 30 December. P. I. 394/10 – I. 394/18.

50. EU. Key Competences for Lifelong Learning. A European Reference Framework (2005). Brussels. URL: europa.eu/rapid/press-release_MEMO-05-416_en.pdf.

51. European Commission. Key Competences For Lifelong Learning. European Reference Framework (2007). Luxembourg, 2007. 12 p.

52. European Commission; EACEA; Eurydice. Developing Key Competences at School in Europe : Challenges and Opportunities for Policy (2012). Luxembourg. 68 p.

53. EURYDICE (Network on Education Systems and Policies in Europe). Key Competencies. A Developing Concept in General Compulsory Education (2002). Brussels. 182 p.
54. Halász G., Michel A. (2011). Key Competences in Europe: interpretation, policy formulation and implementation. *European Journal of Education*. Vol. 46. No. 3. P. 288–306.
55. Hatmacher W. (1997). Key competencies for Europe. Report of symposium Bern (Switzerland, 23–30 March 1996). A secondary education for Europe. Strasburg. 72 p. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407717.pdf>.
56. Hoskins B., Crick D. R (2010). Learning to learn and civic competence to sides of the same coin? *European Journal of Education Research*. 2010. Vol. 45. No. 1. P. 121–137.
57. Hoskins B., Saisana M., Villalba C. M. (2015). Civic Competence of Youth in Europe : Measuring Cross National Variation Through the Creation of a Composite Indicator. *Social Indicators Research*. No. 123. P. 431–457. 232
58. Implementation of «Education and Training 2010» Work Programme. Key Competences for Lifelong Learning. A European Reference Framework (2004). 22p.
59. Key Competences in Europe : Opening Doors for Lifelong Learners / J. Gordon, G. Halasz, M. Krawczyk, T. Leney, A. Michel, D. Pepper, E. Putkiewicz, J. Wiśniewski (2009). Warsaw. 328 p.
60. Krumsvik R. J. (2011). Digital competence in Norwegian teacher education and schools. *Högre utbildning*. Vol. 1. No. 1. P. 39–51.
61. Krumsvik R. J. (2008). Situated learning and digital competence. *Education and information technology*. Vol. 13. Issue 4. P. 279–290.
62. Lozano J. F., Boni A., Peris J., Hueso A. (2012). Competencies in Higher Education : A Critical Analysis from the Capabilities Approach. *Journal of Philosophy of Education*. No. 46. P. 132–147.

63. Masten A. S., Coatsworth J. D (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments. *American Psychologist*. 1998. No. 53 (2). P. 205–220.
64. McClelland D. C. (1973). Testing for Competence Rather Than for «Intelligence». *American Psychologist*. Vol. 28. No. 1. P. 1–14.
65. Mertens D. Schlüsselqualifikationen. Thesen zur Schulung für eine moderne Gesellschaft (1974). *Mitteilungen aus der Arbeitsmarkt- und Berufsforschung*. Jg. 7, H. 1. S. 36–43.
66. Mulder M. , Gulikers J., Biemans H. J. , Wesselink R. (2009). The new competence concept in higher education: error or enrichment? *Journal of European Industrial Training*. No. 33 (8/9). P. 755–770.
67. Passow A. H. Education of the Gifted (1984). *Prospects*. Vol. 14. No. 2. P. 177–187.
68. Pepper D. (2011). Assessing Key Competences across the Curriculum – and Europe. *European Journal of Education*. No. 46 (3). P. 335–354.
69. Rychen D. C. (2003). *Key Competencies for Successful Life and Well-Functioning Society*. Göttingen, 2003. 206 p.
70. Salganik L. H., Rychen D. S., Moser U., Konstant J. W. *Projects on Competencies in the OECD Context : Analysis of Theoretical and Conceptual Foundations*. (1999). Neuchâtel. 51 p.